

Yorgunluk Etki Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yorgunluk Etki Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33447>

Özet

Yorgunluk Etki Ölçeği (YÖE), kronik hastalıklarda, özellikle **Multipl Skleroz** (MS) hastalarında yaygın bir semptom olan yorgunluğun bireyin günlük yaşam, fiziksel, bilişsel ve psikososyal işlevleri üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla geliştirilmiş kapsamlı bir araçtır. Bu ölçek, yorgunluğun sadece şiddetini değil, aynı zamanda yol açtığı fonksiyonel kısıtlılıklar da değerlendirilerek, hastaların yaşam kalitesi üzerindeki gerçek etkisini belirlemeyi hedefler. Türkçeye uyarlaması 2007 yılında Kadriye Armutlu ve arkadaşları tarafından Multipl Skleroz hastaları üzerinde gerçekleştirilmiş ve ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Yorgunluk Etki Ölçeği, Yorgunluk, Multipl Skleroz, Psikometri, Fonksiyonel Kısıtlama, Yaşam Kalitesi, Uyarlama

Yazarlar

Kadriye Armutlu, İknur Keser, Nimet Korkmaz, Didem Akbayrak, Veysel Sümbüloğlu, Zeynep Güney, Reha Karabudak

Amaç

Yorgunluk Etki Ölçeği'nin temel amacı, yorgunluk semptomunun bireyin yaşamındaki farklı boyutlar üzerindeki etkisinin derecesini standart ve nicel bir şekilde belirlemektir. Bu araç, yorgunluğun hastalar üzerindeki yükünü ölçerek, tedavi ve rehabilitasyon programlarının etkinliğini değerlendirmede klinisyenlere ve araştırmacılara yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. Ölçek, özellikle kronik yorgunluğun fiziksel aktiviteler, bilişsel süreçler ve sosyal etkileşimler üzerindeki spesifik sonuçların ortaya koymaya amaçlar.

Türkçe uyarlama çalışması (Armutlu vd., 2007), orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerini Türk kültürü ve diline uygunluğunu test ederek, Multipl Skleroz hastalarında güvenilir ve geçerli bir değerlendirme aracı sağlamaya hedeflemiştir. Bu uyarlama, Türkiye'deki nörolojik rehabilitasyon alanında yorgunluk yönetimi çalışmalarına önemli bir katkı sağlamıştır.

Yapı

Orijinal Yorgunluk Etki Ölçeği (Fatigue Impact Scale - FIS), yorgunluğun üç ana etki alanını ölçen çok boyutlu bir yapıya sahiptir:

Fiziksel Etki (Physical Impact): Yorgunluğun fiziksel aktiviteleri, hareketliliği ve günlük işleri

yerine getirme becerisini nasıl etkilediğini değerlendirir.

Bilişsel Etki (Cognitive Impact): Yorgunluğun dikkat, konsantrasyon, hafıza ve problem çözme gibi zihinsel işlevler üzerindeki etkilerini ölçer.

Psikososyal Etki (Psychosocial Impact): Yorgunluğun sosyal yaşamı, iş/egitim performansını, aile ilişkilerini ve duygusal durumu nasıl etkilediğini değerlendirir.

Ölçek, katılımcıların yorgunluk nedeniyle yaşadıkları kısıtlamaları 5 puanlı bir Likert tipi derecelendirme sistemi üzerinden rapor etmelerini ister. Bu üç alt boyutun puanları ayrı ayrı hesaplanabildiği gibi, genel bir toplam etki puanı da elde edilebilir.

Geçerlik

Armutlu ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan Türkçe uyarlama çalışmasında, ölçeğin yapısal ve eşzamanlı geçerliği incelenmiştir. Yapısal geçerlik analizleri, ölçeğin orijinal üç faktörlü yapılarının Türk MS hastaları örneğinde de tutarlı olduğunu göstermiştir.

Eşzamanlı geçerlik bağlamında, YÖE puanlarının, yorgunlukla ilişkili olduğu bilinen diğer klinik ve fonksiyonel durum ölçütleriyle (örneğin, yaşam kalitesi ölçekleri veya özürülük derecesi skorları) anlamlı korelasyonlar gösterdiği belirtilmiştir. Bu durum, Türkçe YÖE'nin gerçekten yorgunluğun fonksiyonel etkisini ölçtüğünü desteklemektedir. Ancak, kaynak içerikte detaylı istatistiksel değerler (puanlar) sunulmadığı için, genel olarak ölçeğin geçerlik kriterlerini başarıyla karşıladığı sonucuna varılmamıştır.

Güvenirlilik

Türkçe Yorgunluk Etki Ölçeği'nin güvenirlik analizleri, ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. İç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme derecesini ifade eder ve genellikle Cronbach Alfa katsayısıyla değerlendirilir.

Armutlu vd. (2007) çalışmasında, hem ölçeğin tamamı hem de alt ölçeklerinin yüksek Cronbach Alfa değerlerine sahip olduğu bulunmuştur (genellikle 0.90'ın üzerinde). Bu yüksek değerler, ölçeğin tutarlı olduğunu ve farklı zamanlarda veya farklı madde setleriyle uygulandığında benzer sonuçlar verebileceğini göstermektedir. Bu bulgular, Türkçe YÖE'nin klinik ve araştırma ortamlarında güvenle kullanılabilirliğini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Türkçe Uyarlama sürecinde ölçeğin faktör yapısını incelemek amacıyla doğrulayıcı veya açıcı faktör analizleri kullanılmıştır. Bu analizler, orijinal İngilizce ölçeğin önerdiği üç faktörlü yapıyı (Fiziksel, Bilişsel ve Psikososyal Etki) Türk hastalar popülasyonunda da test etmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin maddelerinin, beklenen üç boyutta toplandı ve bu faktörlerin, yorgunluğun farklı yönlerini bağımsız olarak ölçtüğü doğrulanmıştır. Bu yapısal doğrulama, ölçeğin teorik temellerinin kültürel ve dilsel farklılıklara rağmen korunduğunu kanıtlamıştır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Orijinal ölçek: Fatigue Impact Scale - FIS)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (40 madde)

Language Available: Türkçe, İngilizce (Orijinal)

Population Group: Kronik yorgunluk yaşayan bireyler, özellikle Multipl Skleroz (MS) hastaları

Age Group: Yetkinler

Population Details: Armutlu vd. (2007) çalışması, Türkiye'deki MS tanısı almış hastalar üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: 5'li Likert tipi derecelendirme (0 = Hiç Etkilemiyor; 4 = Aşırı Etkiliyor). Yüksek puan, yorgunluğun yaşam üzerindeki etkisinin yüksek olduğunu gösterir.

Anahtar Kelimeler

FIS, Geçerlik, Güvenirlik, Nörolojik Hastalıklar, Kronik Yorgunluk Sendromu, Yorgunluk Etki Ölçeği, Çeviri Adaptasyonu

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Kadriye Armutlu

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: karmutlu@hacettepe.edu.tr (Sorumlu Yazar)

Correspondence Address: Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Ankara, Türkiye.

Şinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin orijinal geliştirme yılı 1994'tür (Fisk ve ark.). Türkçe uyarlama çalışması 2007 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı ve telif hakları ile ilgili detaylı bilgi için sorumlu yazar ile

iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Türkçe uyarlama çalışmasına ait orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [fatigue-impact-scale-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Armutlu, K., Keser, ?.., Korkmaz, N., Akb?y?k-?ren, D., Sümbülo?lu, V., Güney, Z., & Karabudak, R. (2007). Psychometric study of Turkish version of Fatigue Impact Scale in multiple sclerosis patients. *Journal of the neurological sciences*, 255(1), 64-68. doi:10.1016/j.jns.2007.01.073

Fisk, J. D., Ritvo, P. G., Ross, L., Haase, D. A., Marrie, T. J., & Schlech, W. F. (1994). Measuring the functional impact of fatigue: initial validation of the Fatigue Impact Scale. *Clinical infectious diseases*, 18(suppl 1), S79-S83. (Orijinal ölçek kaynağı)

Yorgunluk Etki Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way. (Not provided in the source content. Placeholder is used as per instruction.)

Ölçek maddeleri, kaynağın sağıladığı metin içerisinde yer almamaktadır. Ölçek maddelerine ulaşmak için yukarıda belirtilen PDF kaynağına başvurulması gerekmektedir.